

Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară

clasa a V-a

Lecția 3

clasa a V-a

Narativul literar

Eu și universul meu familiar

Ascultă cu atenție textul următor,
pentru a putea, apoi, rezolva exercițiile
propușe:

A fost oriunde ca niciunde...

„- Mă plictisesc! anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.

În față, părinții se priviră scurt, dându-și simultan ochii peste cap, cu o sincronizare impecabilă și, după toate aparențele, îndelung exersată. Mama [...], întorcându-se spre băiat, începu să negocieze:

- De-abia am plecat... Facem o pauză când ajungem la prima benzinărie.
- Nuuu, gemu în sinea lui tata, care știa că până la prima benzinărie nu mai e mult.
- Nu la benzinărie, protestă și Doru. Miroase urât.
- Dar tu unde-ai vrea să oprim? [...]
- Îți spun eu cum facem, preluă tata negocierile. Oprim după ce depășim autocarul din față.

Autocarul argintiu cu număr străin, pe care-l urmăreau de ceva vreme, păstrând distanța **reglamentară**, se deplasa cu viteză **constantă**, ca într-o problemă de matematică. [...] Spre surprinderea tatălui, Doru se învoi îndată.

- Da' până nu-l depășești, nu mai oprești, puse el singura condiție.

Apoi își continuă conversația cu calul Ralf, singura jucărie pe care o lua cu el în călătorii. [...] Doru îi vorbea lui Ralf într-o limbă inventată anume, din care părinții lui nu înțelegeau o iotă. Iar Ralf îi răspundea copilului în aceeași limbă, numai de el auzită, numai de el înțeleasă.

Ralf era un **banal** căluț de plastic și nu știa să facă nimic. Adică se putea desface în două, ca o nucă.”

(Florin Bican, *Și v-am spus povestea așa*)

Pentru o mai bună înțelegere a textului:

Cuvintele subliniate în sintagmele următoare au sensul:

- *Mă plictisesc! anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.*

1. a se plictisi: a-i fi urât, a avea un gol sufletesc;

cu o sincronizare impecabilă

2. sincronizare: derularea, în același timp, a două sau mai multe acțiuni;

3. impecabil: perfect, desăvârșit;

- *Îți spun eu cum facem, preluă tata negocierile.*

4. negociere: discuție purtată de două sau mai multe persoane în vederea stabilirii unui acord.

Folosind *Dicționarul explicativ al limbii române* (<https://dexonline.ro>), stabilește sensul din text al următoarelor cuvinte: *reglamentar, constant, banal.*

Jocul cuvintelor

Integrează cuvintele noi în enunțuri de minimum 5 cuvinte:

regulamentar (ce respectă regulile)

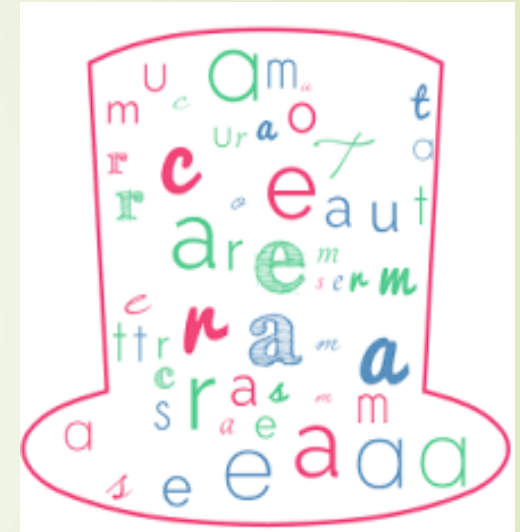
Acel funcționar a adoptat un comportament regulamentar.

constant (care rămâne neschimbat)

Tonul său constant devenise obositor pentru cei din jur.

banal (obișnuit, comun)

Ioana s-a bucurat de cadoul primit, deși acesta era un obiect banal.

Exercițiu

Stabilește, pe baza textului, dacă următoarele afirmații sunt adevărate (**A**) sau false (**F**):

1. Doru este încântat de călătorie. A / F
2. Doru se află pe scaunul din dreapta șoferului. A / F
3. Mama propune să facă un popas la benzinărie. A / F
4. Doru este de acord cu propunerea mamei. A / F

Rezolvare

Stabilește, pe baza textului, dacă următoarele afirmații sunt adevărate (A) sau false (F):

1. Doru este încântat de călătorie.

A / F

(Doru) - Mă plictisesc!

2. Doru se află pe scaunul din dreapta șoferului.

A / F

anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.

3. Mama propune să facă un popas la benzinărie.

A / F

Mama [...], întorcându-se spre băiat, începu să negocieze:

- De-abia am plecat... Facem o pauză când ajungem la prima benzinărie.

4. Doru este de acord cu propunerea mamei.

A / F

- Nu la benzinărie, protestă și Doru. Miroase urât.

Exercițiu

Pe baza textului dat, creează niște informații corecte, legând cuvântul / construcția din coloana A de perechea din coloana B:

A

1. Doru
2. La benzinărie
3. Autocarul din fața mașinii
4. După ce se stabilește momentul opririi,

B

- a. miroase urât.
- b. Doru își continuă conversația cu Ralf.
- c. se află pe bancheta din spate a mașinii.
- d. era argintiu.
- e. se putea desface în două.

Rezolvare

A

1. Doru
2. La benzinărie
3. Autocarul din fața mașinii
4. După ce se stabilește momentul opririi,

B

- a. miroase urât.
- b. Doru își continuă conversația cu Ralf.
- c. se află pe bancheta din spate a mașinii.
- d. era argintiu.
- e. se putea desface în două.

A

1. Doru
(*anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.*)

B

- c. se află pe bancheta din spate a mașinii.

2. La benzinărie
(*- Nu la benzinărie, protestă și Doru. Miroase urât.*)

- a. miroase urât.

3. Autocarul din fața mașinii

- d. era argintiu.

(*Autocarul argintiu cu număr străin, pe care-l urmăreau de ceva vreme, păstrând distanța regulamentară, se deplasa cu viteză constantă, ca într-o problemă de matematică. [...] .*)

4. După ce se stabilește momentul opririi,
(*- Da' până nu-l depășești, nu mai oprești, puse el singura condiție.*)

- b. Doru își continuă conversația cu Ralf.

(*Apoi își continuă conversația cu calul Ralf, singura jucărie pe care o lua cu el în călătorii.)*

Rezolvare: 1-c 2-a 3-d 4-b

Exercițiu

Așază în ordine cronologică (pe baza textului) informațiile următoare:

- a. Mama încearcă să-l determine pe Doru să accepte ideea de a face un popas la prima benzinărie.
- b. Băiatul continuă să-și petreacă timpul conversând cu Ralf, singura jucărie pe care o lua cu el în călătorii.
- c. Doru le mărturisește părinților că se simte plictisit.
- d. Copilul îi vorbea lui Ralf într-o limbă inventată de el.
- e. Tatăl băiatului îi propune să facă un popas în momentul depășirii autocarului argintiu.

Exercițiu

- a. Mama încearcă să-l determine pe Doru să accepte ideea de a face un popas la prima benzinărie.
b. Băiatul continuă să-și petreacă timpul conversând cu Ralf, singura jucărie pe care o lua cu el în călătorii.
c. Doru le mărturisește părinților că se simte plictisit.
d. Copilul îi vorbea lui Ralf într-o limbă inventată de el.
e. Tatăl băiatului îi propune să facă un popas în momentul depășirii autocarului argintiu.

Rezolvare

(c – a – e – b – d)

c. Doru le mărturisește părinților că se simte plictisit.

a. Mama încearcă să-l determine pe Doru să accepte ideea de a face un popas la prima benzinărie.

e. Tatăl băiatului îi propune să facă un popas în momentul depășirii autocarului argintiu.

b. Băiatul continuă să-și petreacă timpul conversând cu Ralf, singura jucărie pe care o lua cu el în călătorii.

d. Copilul îi vorbea lui Ralf într-o limbă inventată de el.

-Mă plictisesc! anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.

În față, părinții se priviră scurt, dându-și simultan ochii peste cap, cu o sincronizare impecabilă și, după toate aparențele, îndelung exersată. Mama [...], întorcându-se spre băiat, începu să negocieze:

- De-abia am plecat... Facem o pauză când ajungem la prima benzinărie.

- Nuuu, gemu în sinea lui tata, care știa că până la prima benzinărie nu mai e mult.

- Nu la benzinărie, protestă și Doru. Miroase urât.

- Dar tu unde-ai vrea să oprim? [...]

- Îți spun eu cum facem, preluă tata negocierile. Oprim după ce depășim autocarul din față.[...]

- Da' până nu-l depășești, nu mai oprești, puse el singura condiție.

Apoi își continuă conversația cu calul Ralf, singura jucărie pe care o lua cu el în călătorii. [...] Doru îi vorbea lui Ralf într-o limbă inventată anume, din care părinții lui nu înțelegeau o iotă.

Exercițiu

**Cuvintele citate mai jos denumesc un lucru sau mai multe lucruri.
Grupează-le în coloana potrivită:**

*bancheta, părinții, benzinărie, negocierile, autocarul, jucărie,
călătorii, căluț.*

un lucru / un obiect	mai multe lucruri / mai multe obiecte
Model: <i>bancheta</i>	Model: <i>părinții</i>

Rezolvare

bancheta, părinții, benzinărie, negocierile, autocarul, jucărie, călătorii, căluț.

un lucru / un obiect	mai multe lucruri / mai multe obiecte
Model: <i>bancheta</i>	Model: <i>părinții</i>
<i>benzinărie</i>	<i>negocierile</i>
<i>autocarul</i>	<i>călătorii</i>
<i>jucărie</i>	
<i>căluț</i>	

Exercițiu

Stabilește momentul acțiunii exprimate de următoarele cuvinte subliniate în fragmentul citat:

- De-abia am plecat... Facem o pauză când ajungem la prima benzinărie.
- Nuuu, gemu în sinea lui tata, care știa că până la prima benzinărie nu mai e mult.
- Nu la benzinărie, protestă și Doru. Miroase urât.[...]
- Îți spun eu cum facem, preluă tata negocierile. Oprim după ce depășim autocarul din față.

trecut	prezent
Model: <i>am plecat</i>	Model: <i>ajungem</i>

Rezolvare

trecut	prezent
Model: <i>am plecat</i>	Model: <i>ajungem</i>
<i>știa</i>	<i>Miroase</i>
<i>protestă</i>	<i>spun</i>
<i>preluă</i>	<i>depășim</i>

Relația text – realitate

Exercițiu

Situația pe care o prezintă fragmentul citat este apropiată sau îndepărtată de realitate?

Rezolvare

Textul propune o situație ușor de identificat în **lumea reală**: o scenă de familie, din timpul unei călătorii cu mașina.

Relațiile de familie sunt tipice (părinții, copilul), iar **obiectele** sunt reperabile în universul cotidian (mașina, autocarul, benzinăria).

Deși pornește de la realitate, textul reorganizează componentele acesteia obținând o altă lume.

În cadrul acestei lumi, comunicarea dintre om și celelalte componente ale realității devine posibilă, prin umanizarea acestora. Astfel, sensibilitatea și fantezia lui Doru îi permit să comunice, prin intermediul unei limbi doar de el știute, cu Ralf, căluțul său de plastic.

Exercițiu

Cine este **autorul** / creatorul acestui text literar,
intitulat „Și v-am spus povestea așa”?

Rezolvare

Autorul / creatorul
acestui text literar, intitulat
„Și v-am spus povestea așa”,
este **Florin Bican**.

Spre informarea voastră!

Autorul este persoana din realitate care creează un text literar / o operă literară.

Textul literar / opera literară este rezultatul imaginației autorului. Deși pornește de la realitate, autorul nu o copiază, ci o remodelează conform sensibilității sale, obținând o altă lume. Prin intermediul operei literare, autorul transmite idei sau sentimente, cuvintele cunoscând o utilizare neobișnuită.

Exercițiu

Care crezi că este aspectul esențial pe care îl are în vedere fragmentul citat?

- a. prezentarea detaliată a trăsăturilor unei ființe / ale unui obiect sau ale unui fenomen;
- b. prezentarea unei acțiuni, plasate într-un anumit timp și spațiu și în desfășurarea căreia sunt implicate o serie de ființe;
- c. prezentarea gândurilor și a sentimentelor participanților la acțiune.

Rezolvare

- b. prezentarea unei acțiuni, plasate într-un anumit timp și spațiu și în desfășurarea căreia sunt implicate o serie de ființe;

Exercițiu

Citește, cu atenție, următoarele secvențe preluate din textul citat:

a. În față, părinții se priviră scurt, dându-și simultan ochii peste cap, cu o sincronizare impecabilă și, după toate aparențele, îndelung exersată.

b. - De-abia am plecat... Facem o pauză când ajungem la prima benzinărie.

c. Autocarul argintiu cu număr străin, pe care-l urmăreau de ceva vreme, păstrând distanța regulamentară, se deplasa cu viteză constantă, ca într-o problemă de matematică.

d. - Da' până nu-l depășești, nu mai oprești [...].

Transcrie, utilizând culori diferite, secvențele ce redau vocea naratorului / povestitorului și secvențele ce redau vocea personajelor / participanților la acțiune.

Rezolvare

- vocea naratorului / povestitorului:

a. În faţă, părinţii se priviră scurt, dându-şi simultan ochii peste cap, cu o sincronizare impecabilă şi, după toate aparenţele, îndelung exersată.

c. Autocarul argintiu cu număr străin, pe care-l urmăreau de ceva vreme, păstrând distanţa regulamentară, se deplasa cu viteză constantă, ca într-o problemă de matematică.

- vocea personajelor / participanţilor la acţiune:

*b. - De-abia am plecat...
Facem o pauză când
ajungem la prima
benzinărie.*

*d. - Da' până nu-l
depăşeşti, nu mai opreşti
[...].*

Exercițiu

Citește, cu atenție, următoarele secvențe preluate din textul citat:

- *Mă plictisesc! anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.*

În față, părinții se privesc scurt [...].

- *De-abia am plecat... Facem o pauză când ajungem la prima benzinărie.*

- *Îți spun eu cum facem, preluăm tata negocierile. Oprim după ce depășim autocarul din față.*

Apoi își continuă conversația cu calul Ralf [...].

Subliniază, utilizând culori diferite, cuvintele / secvențele ce arată *unde* și *când* se desfășoară acțiunea.

Rezolvare

Cuvintele / secvențele ce indică **unde** se desfășoară acțiunea sunt evidențiate cu albastru, iar cele care arată **când** se desfășoară acțiunea sunt marcate cu roșu:

- *Mă plictisesc! anunță Doru **de pe bancheta din spate** a mașinii.*

***În față**, părinții se priviră scurt [...].*

- ***De-abia** am plecat... Facem o pauză **când** ajungem **la prima benzinărie**.*

- *Îți spun eu cum facem, preluă tata negocierile. Oprim **după ce** depășim autocarul din față.*

***Apoi** își continuă conversația cu calul Ralf [...].*

Spre informarea voastră!

Textul narativ literar cuprinde o **acțiune** reprezentată de fapte sau întâmplări imaginare, relatate de către un narator și la care iau parte personaje.

Naratorul este o persoană imaginară, creată de autor, ce are rolul de a povesti întâmplările dintr-un text narativ, dar și de a prezenta spațiul, timpul și personajele implicate în acțiune.

Spre informarea voastră!

Personajul literar este o persoană, un obiect sau un fenomen al naturii care participă la derularea întâmplărilor din cadrul acțiunii textului narativ.

Cuvintele / secvențele ce arată unde și când se desfășoară acțiunea se numesc **indici spațio-temporali**.

Cum ne exprimăm?!

Citește cu atenție textul pe care Doru și l-a notat în jurnalul său:

Azi, în sfârșit, am ajuns în stațiunea l-a care au visat părinții mei. În momentul plecării, mama la privit cu un surâs pe Ralf, prietenul meu. Sa întors și tata spre noi, dar privirea s-a era mai înțelegătoare. În cele din urmă, sau bucurat că mia trecut plictiseala.

Dacă Doru ți-ar arăta vreodată jurnalul său, ce modificări ai aduce acestui text pentru a fi corect?

Ne exprimăm corect!

Azi, în sfârșit, am ajuns în stațiunea **la** care au visat părinții mei. În momentul plecării, mama **l-a** privit cu un surâs pe Ralf, prietenul meu. **S-a** întors și tata spre noi, dar privirea **sa** era mai înțelegătoare. În cele din urmă, **s-au** bucurat că **mi-a** trecut plictiseala.

Suportul de curs a fost realizat de
prof. dr. Laura-Alexandra Pui, de la Școala
Gimnazială „Dr. Bernády György”, Tg.-Mureș.